Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ♦ ЕРА, 18 ФЕВРАЛЬ, 1982 ШУ. ♦ № 21 (6587). ♦ Мах 3 кеп.

СССР 60

XIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!

ДИКА ГIУЛАКХАШ

МЕХКДАЛЬТТАХОЙ

Дикача толамаша СССР-ен Нохч-ГIалгIайчен автономен сийлахьча юбилейнга вакъабола «Сунжанефть» НГДУ мехкдаьттахой. Ер шу долалучча дениз цар планал совгIа даьккхад 300 тонн мехкдаьтта, цхьа миллион 200 эзар кубически метр газ.

XIара сменагIа нормаш тIехьхоачаш я еш. шоаш декхараш дами дилза кхоачашдеш я Летников Николай Павлович Гагиев Ульбе Бек-Хани керте латтача бригадай коллективаш

* * *

Тахан баьккха толам кхоана шоай норма хинйтара тIехьа хьинар кхо ца деш къахьег «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахоша укх шера. ДIабахача цхьан беттеи ах беттеи планагIа лаьрхIачул совгIа лар даьккхад 1500 тонн мехкдаьтта, маьхала яьккхай 25 эзар совгIа сома маьха товарни продукци.

«Горскнефть» НГДУ цехашта юкъе хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьайовгIа Газиев Кант Юсупович керте латтача шоллагIча цеха коллектив

* * *

«Октябрьнефть» НГДУ коллектива укх шера планал совгIа даьккхад 1700 тонн совгIа «лаьржа доцца» маьхала яьккхай 39 эзар сом мах бола продукци. Къахьегама овсаре дакхьяра чотагIа даьккхад планал совгIа мел даьккха мехкдаьтта.

Социалистически яхье хьалхара моттиг дIа ца хецаш [illegible] Ервандян Клим Баласанович верте латтача мехкдаьттеи гази боахача цхьоагIча цеха коллектив

ГIИШЛОНХОЙ

Укх тIехьарча шерашка Ерригсоюзни социалистически яхье хьалха латташ хьайовгIача Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене СМУ-7 коллектива укх шера планал совгIа даьд 40 эзар сома маьха гIишлонмонтажни балхаш, хIаьта задание совгIа шоай низаца укхачашдаь гIишлон балхаш итт эзар сом мах болаш да.

XIара сменагIа нормаш 120—125 процент кхоачаш я еш, дикаче къахьегаш [illegible] Батиев Исраил Гапуравич Мумад Арутюнянц Арам Спольский Николай Пацера Евгений [illegible] латтача бетонщий [illegible] монтажникий, малярий бригадаш

* * *

«Чеченгазстрой» треста [illegible] планал совгIа 14 [illegible] сома маьха гIишлон [illegible] [illegible] дьил Толами [illegible] деш да къахьегама овсаре лакхъяра тIаьхьа социалистически дIахьегам а [illegible]

Керда шу, керда декхараш

Толаме чаккхдаьккхад 1981 шу «Малгобекнефть» НГДУ коллективо

Докха къахьегама хьинар, социалистически яхьа тайп-тайпара формаш тIаер заяь яр чура резерваш лехара, къахьегама овсарле лакхъяра.

Цу тайпара толамаш даха вIаштIехьдаьннад партийни, профсоюзни, боахама организацеша боккха организаторски идейно-кхетаме бола бар бахьан долаш. Къахьегамцара гIулакх коммунистически хьисапе лелаьдар НГДУ хIара къахьегамхочун оамал а хиина дIаэттад.

Даим тIехьхоачашъю шоай заданеш операторашка В. Г. Гринченкос, А. Н. Касина, Х. Х. Напиева, хьинаре а шоай низ ца кхобеш а къахьегарца коллектива толам боаккхилга Iалашдеча дукхача кхычар

Кхоачашъяьн капиталовложеней планаш а. Белгалдаккха дезаш да тха подрядни организаци йолча «Грозтрубопроводстрой» яхача тресто промышленни прашсанна, ишта социально-бытовой а объекташ хьалъяра балхаш шерагара шерагIа тIехьатетташ хилари. хIаьта хьалъяь яьннай яхаш цар эксплуатаце дIатела объекташ дукха хIамаш данза долаш хилари

Дукха ха я «Малгобекнефть» НГДУ ОРС лаьрххIа нола ваьцдаараш лоаттаду моттигаши складашта лаьрхIа гIирсаш. хIаьта ишта Тийрка тIара хий хьадиллара балхаш тресто даь ца доаха. ГIишлош еча майда тIа хьал а яь латташ я 50 тонн чуйоаш нола холодильник, амма цунца хьалде дезаш хинна цо болх бара эша гIонна дола гIирсаш хьалдаьдац.

1982 шера НГДУ болхлошта хьалхашка латта кIийлен тIара декхар да. кердача мехкдаьтта доаллача майдашка разведна ярцей уж нараерзаярцей цхьана, валанжински. муха тIера юра. къаьна, промыслони майдаш. хIаьта ишта сероводород йоаллаш йола углеводородни бийдал тела Харабиджинеи Арах-Далаторен майдаш сана йола мехкдаьтта доалла моттигаш караерзаярн болх бара кийчъяри. Из декхар къовсталла а деш, НГДУ болхлоша деделар да цу тайпарча мехкдаьтта доаллача моттигашта эксплуатаци е IомабалаI, къьнача, хIана мехкдаьтта доаккхаш латтача карганочирански моттигашкара хьадоаккхача мехкдаьтта болам лацкбара де деза гIулакхаш боалалдари чаккхдаяри. Цу гIулакха боккхача лоархIаме да хайна долаш долча низалах пайда ийбара эффективность лаккхъяр, гIоанашкар давлена хьал лоаттайра долча балхни боацам совбаккхара нола геолого-технически мероприятеш помилене чакхъяь.

хьар, хIаьта ишта мехкадьтта доаллача моттигашта разработка яра лакха эффективность нола методаш шерра юкъейоалляр.

ЧIоагIа перспективни я тха хьалашца, Iи чу а ухийташ. тIоа чура боагаш хургбола моттиг ийсъяра паькъаца тIаьна воздействи яра нола йоккхала методаш. Перспективе цу гIулакхаша ийш хулийтаргья мехкдаьтта даккхара темпаш лохлулга юхатоха меттел. цхьа йолча моттигашкей скважинашкен хьадоаккхаш дола мехкдаьтта алсамдаккха а

1982 шера НГДУ мехкдаьтта промыслаш дезаргда 330—350 геолого-технически гIулакх чакхдаккха, скважинай болх беш йолча фондаца бу болх тоабе. Лохъе ела скважинай болх беш йоаца фонд, вIаштIехьдаккха деза цахаддаш Iи чу ухийтилга, цу ваькъоца опытни моттигашкара хьадоаккха мехкдаьтта сов а доахаш.

Ишта да 1982 шера НГДУ хьалхашка латта декхараш. Цар дIадех тхогара болх кхы а дикагIа бар.

Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара хилаза даргдоаца хIама да НГДУ оеррнгача спежиикаша цхьатарра дика болх бар. Из ала доагIа эттара хьалха 1981 шера болх геттара эсала баьча Назрановски АТП транспортникех. Цар каст-каста юкъатийоахар вахташ, ханнахьа балха дIанхувлацар оолхлой, дукхагIча доькъе лини тIа арайоалар ялх яла елача кхоъ е йиъ машин. Автобусаш шоаш а сов къаьна я, кхоачам боллаш нахa Iо ховша моттигаш яц. чухь Oiexa я. Оаха дехар даьдар Назрановски АТП кулгалхошка «Малгобекнефть» НГДУ транспортаца Iалашъяра гIулакх тоаде аьнна. Ишта болх тоабар дех оаха каст-каста НГДУ заявкаш кхоачаш ца еча тампонажни участка болхлошкара а.

Ииакъало я 1982 шера нола НГДУ план. Амма из кхоачашъялургйолаш я, хIаьта из хIама НГДУ берригача болхлоех тийша я да.

Дика толамаш доах тха коллектива цхьайтталагIча пятилетка шоллагIча шера. ТIехьхоачашъяьй ииарь бетта нола мехкдаьттеи гази лаьккхара план. Графикал хьалха латт тхо февраль бетта а. XIаназеха хьайийлай планал совгIа доахача кхачача доатара счет. ДIанхьийтай планал совгIа даьккхача мехкдаьтта хьалхара тоннаш

Цо дог тешаду тха балха Iа пхьайола халонаш ийс [illegible] а укх шера а ерригача пятилетка а задание Малгiобекнефча мехкдаьтта доаккхархоша толаме кхоачашъергхиларах

И. ОРЕХОВ,
«Малгобекнефть» НГДУ начальник.

Толаме чаккхдаьккхар дIадаха шу Грозненски района «Куларинский» совхоза доярка Султаева Саламатас. XIара цхоабача Iаттагара 4 эзар килограмм совгIа шура яьккхар цо.

Къахьегама овсарле кхы лох ца еш болх беш хьайоагIа укх шера а. Январь бетта хIара кхоабача Iаттагара 337 килограмм шура яьккхар цо. Из толам баккхарах январь бетта республике хьайбаш лелаьдерашта юкъе лелаьча социалистически яхье котъяьннай Султаева Саламат.

СУРТА ТIА. «Куларинский» совхоза доярка Султаева Саламат.

И. ОКАРОВА
текстя сурти.

Кхаь бетта план кхоачашъяьй

«XIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоаржальча Грозненски «Пушкика» яхача ательс болхлоша биэза пайда ийбу шоай торонски кхоачамехи. Цудухьа денга-ра-денга дикагIа хул цар доахаш дола къахьегами толамаш. ДIабахача январь бетта планагIа лаьрхIачул совгIа ательс коллектива бахача наха даь бытовой гIулакхаш 2890 сома маьха гаргага хилар. Церех дукхагIдараш къахьегама овсарле лаккхъяра чотагIа даь да. Шо даьха къахьегама толамаш тIа-тIа тоадеш къахьег цо укх февраль бетта а. Дуккхьал хьалхарча итт дийнахьа ладенел совгIа цо даь бытовой гIулакхаш 700 сома маьха да

СССР-ен Нохч-ГIалгIайчен автономен сийлахьча юбилейнга сийлонца вакъабахара доккхий денларин хIоаийнача ательс болхлоша лаьрхIад укх шера керда, тха тайпара модель производства юкъе а йоалаец. бахача наха кхы тIа а 7 эзар сома маьха бытовой гIулакхаш де. XIаьта шоайла социалистически яхь лелаеча Смирнова Антонина Петровнаи Сучкова Мария Петровнаи керте латтача вязальщиций бригадаша социалистически декхараш тIайийцад юкъера лаьрхIача хIара бетта план 130 процентал чухьнахьа йоалцаш кхоачашъе Дения дош кхоачашду. Цу бригадай коллективаша хIаналехьа кхоачашъяьй укх шера хьалхарча квартала план.

Яхье хьалха латтаьш хилар ца белгалбьина бя вязальщиций бригадир, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат Кульшина Майя Николаевна. хIамаш тегар Зуева Галина Ивановна, Смирнова Ида Ивановна, Тулаева Роза, Минеева Таня, Неприкова Рая, кхы дуккха бараш а. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 150—160 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТIА (аьрдехьара аьттехьа) Г. Неприкова, Г. Тулаева, Т. Минеева, Н. Смирнова

И. ИЛИЕВА сурт.

Овсаре болх бу

Сатоссаш латтар. ТIатеIIа къахьегаш ба нах Надтеречни района «Верхненаурский» совхоза ферме. Доярказ бож бетташ, бежа Iуй доахан латта моттигаш цIенъеш ба. Массанеца къаьстта дика гургIйолча моттиге хьалтеха лозунг йоалл. «Тахан селханарчул дикагIа, кхоана таханарчул дикагIа къахьега!» аьнна даь йоазув да цу тIа. Цу тIахьехамга хьежжа болх а бу ферма коллектива. Масала, шу долалуш дийнахьа 770 килограмм шура йоаккхаш хиннаяле, февраль бетта хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 1200 килограмм совгIа йоаккх.

— Мишта вIаштIехьдаьннад шура наьал дукхагIа яккха? — хаьттача

— Хьайбашта Iунал делга, уж кхоабилга тоадара чотагIа, — жоп делар ферма бригадира Закиев Султана.

Ферма балха гIулакхех, нахах дувцаш производстве хьалхалаттарий цIераш яьхар цо. Уж ба доярказ къона коммунист Садыкова Нура, Дукаева Макка, Мадиева Матуса, кхыбараш. Царна доккха новкъостал ду деттача доахан бежа Iуно Мудаев Косас. Совхоз вIашагIъеллача дена цу ферме болх беш Iоаьча опыто дикка гIо ду цунна зооветеринарни бокъонаша дIадеххача тайпара доахана доал де. Ца хову Мудаевга хоатташ ший декхараш тIехьхоачашдеш овсаре къахьег бежа Iуша Ахмадов Абе. Мусаев Мохде.

— Iан замалахьа шура алсамйоаккхилга керттерча даькъе доахан кхабарах тийша да. Цунна гешал ду йоаккха шура хIара ди дIа ме доала тIаккхеташ хиларо, — йоах Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветерана фуражира Бикуев Мухьмада.

Ферма бригадирацеи фуражирацеи аз къамаьл деча юкъа доахан дийтта бовл доярнаш. ХьатIадахь доакъар. Из хьаьшка дилла отт бежа Iуй. Эза а эзе мара лац доахана доакъар. Из рационага хьежжа дIакхоачийт хIара бежайга Доахана лу йол, ча, силос, концентраташ, муж. Из ферме кийчбу. Муж кийчбарах бедктоккхамо Мусаев Мохди ва

Доахан Iаттара лахара эшаш хинначул дукагIа Iалашдир совхозе соахка доакъар Iакъда. из дукха да аьнна пайда боацаш лоадац

Паччахьалкхенга шура йоахара укх шера план СССР 60 шу, Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу. из шиъ лоIамагIа Россена юкъеяха 200 шу дулача дийнахьа кхоачашъе лерaI цу совхоза шурий ферма коллектива

А. ХАЖМУРАДОВ.

ШОАШТА МОГАР ДУ

Хьинар эйдеша гIахьег Назрановски района «Экажевский» совхоза хьайбаш теладерашца укх пятилетка шоллагIча шера ПланагIа [illegible] [illegible]

С. АУШЕВА

ПАРТЕИ ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИ ГIОРВАЬННА ДЕЯТЕЛЬ

«Партеи лалъеи тешаме воI» — ишта цIи йолаш да столица экранаш тIа арадаьккха документальни фильм. Из хотадаьд советски халкъои дунен прогрессивни общественностои торжественно дездаьча КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева 75 шу дизаре.

Экрана тIа хьаьвонхаш да хIандарча ханарча гIорваьнна волча политически деятела доккхагIдола совгIат — Ленина ордени Советски Союза Турпала «Доше седкъеиь», хIаьта ишта дукхача кхыча мехкий совгIаташи дIадалар. Цу антаща хьаькъыар халкъа дукха, машара гIулакха, коммунизма идеяш котъяккхаре кIаьд ца луш по болх барах вовкъост Л. И. Брежнев чIоагIа сий дешы доархIаши хилар

Фильмана юкъе дихьад даим дахаргдолча ленински гIулакхо керда толамаш дахар духьа дIаяи йодача хана а кил кхо ца беш хургва ше аьнна тешам луш Леонид Ильич Брежнева шийна совгIаташ луча хана даь къамаьлаш.

Кинолента хьадаьд документальни фильмай Центральни студе

(ТАСС корр.).

НОВ. Н. Б. МИРОНОВАНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

УнахцIено лораяра органашка дукхача шерашка беркате болх барахи хьинаре общественни болх барахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойIа нон. Миронова Нина Борисовнана — республикански больница керттерча лора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1982 шу. 16 февраль.

ЮБИЛЕЙНИ КОМИССЕ

16 феврале КПСС Нохч-ГIалгIай обкома шоллагIча секретара Л. Д. Магомадова председателал а деш хилар Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шун из шиъ лоIамагIа Россена юкъеяха 200 шун дизара кийчо яра йолча республикански комиссе заседани.

Цига дийцар Нохч-ГIалгIайчен халкъа боахама карагIдаьннарий выставка вIашагIйоллар, юбилей хьатIа кхоачаш хьалъяьяха еза объекташ хьалъелга ишта лел, ихыдола дешаш.

Уж дешаш дувцача дакъа лаьцар КПСС обкома секретара В. И. Дмитриенкос, КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. И. Семенова, КПСС обкома отделий заведующеша Ю. В. Кузнецова, Р. А. Сайханова, КПСС Грозненски горкома шоллагIча секретара М. Э. Баймурадова.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргIанара заседани хиннай. Цига йийцан «Депутаташа сессешка аь критически замечанеши предложенеши кхоачашъяра Надтеречни района Советий исполнительни комитеташа, предприятеша, учреждениеша, организацеша беча балха практика хьакъехьа» Надтеречни райисполкома председатела С. Х. Алкаева ях отчет.

Лакхехьарча Совета Президиумо ишта дийцад «1981 шера Нохч-ГIалгIай АССР халкъа депутатий моттигашкарча Советашa баьча организационни балха хьакъехьара», «Нохч-ГIалгIай АССР территоре тIа РСФСР районни (городской) халкъа судий халкъа заседателаш харжара хьакъехьара», кхы дола дешаш. Деррегача де шашта доагI-доагIаш дола соцамаш тIайийцад Лакхехьарча Совета Президиумо

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА ХОАМАШ

✦ ПРАГА. Наькъаш дехкача йоккхача техникана лаьрхIа шерача профилагIа нола шинаш серийни арахецилга карадерзадаьд «Метас» яхача пражски шинни заводе. Укх шера дена укхаза арахецаш хургъл йоккхача тракторашта, шишегIа лелача кранашта, экскаваторашта, скреперашта лаьрхIа 1 эзар совгIа покрышка.

✦ ЛИССАБОН. АргIанара лебастовка яьй укхаза чкъаьрий лувцача португальски флота 1700 къахьегамхочо. Уж тIерт шоай материальни хьал тоадайта, хьабе болх боацаш шоаш ца битийта.

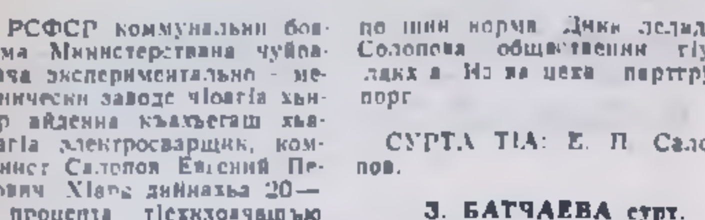
Профсоюза решенегIа португальски чкъаьрахоша чакхдаьннача шера ноябре дена хIара кIиргагIа стачкаш ю. ЗаконагIа доаттIаше а чкъаьрахоша дIадехар Iаьдало кхоачаш ца даьа духхьали цар дIанхайкадаьд къовсам лоаттабе лерхIаш шоаш хилар

✦ БЕЙРУТ. Лива на дукхьала тIом бе кийчлуш я Израил Из хурега Тель Авива Вашингтоно боккхача мукъабеннача тIехьагIа. Из хьакхайкадаьд «Мандн норинигь» чухча байрутски ежене деланиве [illegible] «ФАХТ» яхача палестински организаци [illegible]

Информационни агентства беча хоамаг г. Тампа (Флорида штат) штаб-квартира йолча «Метрополитен бонк энд трост компани» яхача вIашагIкхийттача Штаташка йоккхагIъярех нола банк шиЙ банковски операцеш ца еш сецай аьнна хьакхайкадаьд. хIана аьлча 51 миллион доллар боарам бола доацача хана дIадала деза декхараш дIатакха торо нолаш ше йоландаь. ТIехьарча кхаь шера эттара йоккхагIйола банкротство я из США банковски капитала системе

✦ САН-ХОСЕ. Сан Хуан-дела-МагIуана яха [illegible]

[illegible]

РСФСР коммунальни бохама Министерствана чуйнаг1ача экспериментально - механически заводе ч1оаг1а хьинар ийдена къахьегаш хьаноаг1а электросварщик, коммунист Салопов Евгений Петрович. Х1ара дийнахьа 20—25 процента т1ехххоачашъю по шии норма. Дика леладу Салопова общественни г1улакх а. Из ва цеха парторг.

СУРТА Т1А: Е. П. Салопов.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КОММУНИСТИЙ ХЬАЛХЛЕНЦА

Юххьанцарча партийни организацей балхах тийша дукха да Коммунизм хьалъяра нах оарцаг1 а бохаш. д1а мел доладеча дикача г1улахьа хьалха латташ хьайоаг1а уж. КПСС XXVI съезда документаш т1а юххьанцарча партий ни организацей балхах лаьца аьнна: «Коммунизм хьалъяра доккхий а тайп-тайпара а декхараш кхоачашдеча керттера лоарх1ам болаш я юххьанцара партийни организацеш».

КПСС Назрановски райкома 53 юххьанцара партийни организаци я. Отчетно - хоржамий кампани чаьхйоаккхача хана коммунисташа к1оргг анализ йир юххьанцарча партийни организацеша беча политически, организаторски балха, хьежаз экономика делоккхувлара цар кулгал мишта ду, социальни къахьегамашта кхетам баларен дешаш мишта къестаду. Къаьстта теркам т1абахийта дийцар КПСС XXVI съезда решенеш вахаре кхоачашъярах, белгалдаьккхар парте оттаяь кхачан программа кхоачашъяра де дезар.

Отчетно - хоржамий собраньешка коммунисташа критически мах бир караг1даьннача, дийцар организационно-партийни болх тоабелгах, «КПСС XXVI съезда решенешка хьежжа т1аьхьожами диллар кхоачаш мишта хьажари д1ако эргадоахаш тоадарах» болча КПСС ЦК соцамо д1адеххача бесса декхараш кхоачашдар 1алашделга. Къаьстта теркам т1абахийтар дикаг1бола коммунисташ партийни активе харжар. Иштта, бердача составе хоржача коммунистех 64,7 процент лакхера образовани долаш ба, цхьаннахьа и саг ваьц юкъера образовани йоацаш. Юххьанцарча партийни организацей секретараьла хержав болхало, 18 кхалсаг. Партийни организацешта керте латтачарех 40 процент халкъа боахама специалисташ ба.

Собранеш чаккхенкхача дагучадаьлар партийни балха т1а дола белгтала кхоачамбоцараш. Цхьайолча партийни организацей секретараша кертта анализ а еш дувцанза парте XXVI съезда решенаш, цул т1ехьаг1а хиннача КПСС ЦК пленумий соцамаш кхоачашдара шоай коллективашка вечох цхьабоача ноким ... коммунисташа дола доли къамаьл ... отчета тара дир. Балха кхоачамбоацараш хилар хьахь а уж д1адахара иннь ... кулгалбоаккхаш а чаккхьален ... собранеш ... Барсукински ... соаветта бувзама районни ..., машинаьша Назрана станце партийни организацеш.

Отчетно - хоржамий собранеш чаккхьенкхача хана юххьанцарча партийни организацей бола тоабара коммуни ... мах бола дукха предло ... тийнний, критически замечанеш яьй. Царех цхьаь ... отчеташ ... хоржамаш ... хана кхоачашйир, ... [illegible]

чашъяра проектно - сметни документаци а оттаяь. х1ана болх д1аболабаьб.

Болх тоабара тийнна дукха кхыйола замечанеш а х1анзле кхоачашъяьй. Х1аьта нарех цхьаяраш кхоачашъяра новкъостал эш лакхе латтача боахама а партийни а кулгалхой оаг1орахьара. Масала, Назрановски маькх еча завода партийни организаце коммунисташа дийцар хьоала дуцех, хьоар лоаттаду моттиг хьалхьелга сихде делилгах. Кирпичин завода коммунисташа белгалдаьккхар завода сихаг1а реконструкци яиза ярг ца хилар. Коммунистий уж критически замечанеш кхоачашъяра лакхе латтача ведомствай новкъостал эш цу предприятешта.

Цхьабакъда, шоашта дулургдар предприятей кулгалхоша, партийни организацеша т1ехьа ца а доахаш, де деза. Масала, кхычахьара нах хьаг1а а баьхка, капитальни ремонт ярга хьежаш лоаттас езац лакхе йинца маьхк ю завод. Из юларгъя РСУ шийна а. Цу г1улакха кулгалхой к1езиг-дукха тохабала мара безац. Иштта кхоачашъюлургйолаш кхы а дукха предложенеш я.

Къахьегаме толамаш а доахаш, дика чаккхдаьккхад наьсархоша пятилетка хьалхара шу. Района ерригача промышленни предприятеша кхоачашъяьй продукци маьхалъяккхара план. Соакка кийчъяь продукци 1980 шера арахийцачул 1434 эзар сом т1ех яннан.

Г1. Ахриева ц1ераг1ча «Электроинструмент» завода, Назрановски трикотажни фабрика, автотранспортни предприяте, кхыча организацей юххьанцарча партийни организацеша шоай авангардни лоарх1ам кхоачаш а беш, коммунисташ, беррига а къахьегамхой оарцаг1баьхаб хьалхашка латта декхараш кхоачашдари. Цунга хьежжа цу предприятей хьонхамаш а лакха да.

Промышленни производства болхлошта нийсса къахьегаш хьабаьккхаб района юрта боахама къахьегамхой а. Д1адахача шин 1ан замалахьа хьайбай продукци дукха д1а яккхара ноаккхараи лоаттаьча Ерригсоюзни яхье хьалхара моттиг яьккхарах района д1ашта шоаза КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамоташ еннай.

Из толам боаккхача дагара доккхаг1а дола дакъа юкъедихьад коммунистий хьалха латтача «Экажевский», «Назрановский» совхозий коллективаша.

Цунца цхьана хьалхашка латта декхараш кхоачаш ца деш. т1ехьаюсаш а промышленни, г1ишлон предприятеш, боахамаш а да районе. Масала, г1ишлошъеча организацеша хан хиннача кхоачаш яьаь г1ишлон - монтажни балхий план, ... Чаккхьенкхача шера г1ишлон монтажни балхий план районе 83,8 процент мара кхоачашъяьи. Цу г1улакха дагара хьалхи бакий а ... [illegible]

З. ХАУТИЕВ.
КПСС Назрановски райкома инструктор.

ХАЛКЪА Т1АХЬОЖАМ

ТОРОНЕХ ПАЙДА ЭЦА ХА ДЕЗА

Парте XXVI съездо а КПСС ЦК ноябрьски (1981 шу) Пленумо а т1акйийцад 11-ча пятилетке лаьрх1а кхачин программа чакхйоаккхилга. Цу документаш т1а белгалдаьккхад хьалхарча даькъе дулхи хьайбай кхыйола продукции доаццача хана алсамйоаккхилга.

Партей правительствай хьалхашка уттаду уж декхараш кхоачаш а деш, Малгобекски района къахьегамхоша белгала болх баьб 1981 шера хьайбай продукци дукха д1а яьккхара. Районерча боахамаша хьалха хиначарца нийсалча укх шера дукхаг1а ла доахаи, хьакхарч, кхыдола хьайбаш. 1981 шу чаккхдоалац цхьычахьара нийца районерча совхозашка доалазаьд боархача фух дола 550 шинар, 3000 гарета устаг1а.

Хьайбаш дебидара а 1982 шера дулх, шура дукхаг1а ккхара а оттаяь мероприятеш кхоачашъяра дукха къахьийтад боахама кулгалхоша, общественни организацеша. Хьайбаш 1аьгара даха помещенеш кийчъяьй, соахка хиначул дукхаг1а а йол, сенаж. Дукхаг1йолча фермашка тоъам болаш ба хьайбаш леладе нах, тоадаьд къахьегама а сила1ара а хьалаш.

Х1аьта а даьр тоъам болаш доацилга хьахьокх 1981 шера районо хьайбай продукци йоккхара план кхоачаш ца яро. Хьайбаш 1аьгара доахача ц1енхаштта дола кхоачамбоацараш да. Ледара а района доакъара баал, дола доакъар а сбалансированни а доацаш, цхьан тайпара да.

Кхабара а леладира а хьалаш дика ца хиларах кхыча областашкара хьадоаладаьча хьайбай продукци шоай фуга хьежжа дика а дукха а яц. 1981 шера январь бетта х1ара кхоабача 1аттагара денпей бусен 2,9 килограмм шура яьккхаяле, 1982 шера — 2,3 килограмм.

Къаьстта к1езига шура йоакх «Сагопшинский», совхозе. Фу толдара кхычахьара хьаг1анхийла хьайбаш 1аьгара дахара лертт1а помещенеш кийчъяьиц укхаза. Деттаи дола доахан кхабара, леладара хьалаш эсала да.

Ц1енхаштта дола кхоачамбоацараш да «Малгобекский», «Кавказ», «Луч» яхача совхозашка а. Масала, «Малгобекский» совхозе 1981 шера январь бетта 20,6 тонн шура яьккхияле, укх шера цу юкъаг1а яьккхар 9,1 тонн мара яц.

«Малгобекский», «Луч», совхозашка, кхыча боахамашка доакъара база эсала йолга хошаве а, де дезар дац доакъара цехаш хьалъяьхарв, хьайбашта луш дола доакъар кийчдаь д1алац, цун кхом бац.

Боахама торонаш, этта хьалаш ца а лоарх1аш, лакхе латтача ведомствашa деттача приказашеи телача укказанешеи эе ца дой, пайда лац. Масала, 1981 шера декабрь бетта «Чеченингушвино» яхача производственно - совхозни объединене г1олла техача приказаг1а «Ачалуки» яха комсий совхоз яр дакха деадеина а дихка а доахан М. Горьке ц1ераг1ча совхоза д1адала дезаш. Х1аьта шура яккхари, из йоккхара план хьалха ше хиннар яр. Цхьабакъди, из приказ кхоачаш а деш дошта декабра ... Соакка ноябрь бетта дена укх шера 25 январь хьат1аккхаг1ачлла доакха 66 шинар шоаш хьалха хиннача боахаме дисар.

Цунца цхьана соахъла кулгалхоша а де дезар доцаир царна эша хьалаш в1ашт1ехьдахара, тоъам болаш бацар доаркаш, 1аьсашка хьаьна нах, 66 бежаьга хьожаш хиннараш 2 доарка мара яцар. Дух хьашка дакхача доахана луш йола шура 1аьсашта мара тоъацар, цхьа килограмм паччахьалкхенга йохкацар.

Района халкъа т1аьхьожама комитет а заготинспекци а юкъесча мара болабаланзар унхааи доахан лертт1а кхабла а детта а. Х1ана х1ара дийнахьа дуккьнийшка даьхача доахангара 100 килограмм а кхы соаг1а а йоакьх шура пачча хьалкхенга йоаь.

Районерча боахамашка хьайбаш 1аьгара мишта долх хьожаш халкъа т1аьхьожама комитето а пачхьалкхен инспекце а даьча тохкамаша гучадаьккхар хьайбаш кхабара режим телхаелга, цхьайолча моттигашка антисанитари йолга, фермашка йола доакъара цехаш х1ана а масгахьа болх бе ца йоладийтилга. Цу кхоачамбоацараша юхадетт хьайбай продукци пачхьалкхенга йохкара план кхоачашъелга.

Хьайбаш цамогаш хилара, цар продуктивность лохъялара бахьан да района структура нийса ца хилар. Масала, йол е корнеплодаш ца тоъаш хилча, силос дукха а д1аехар хьайбашта пайдане дац. Хьайбай продуктивность лакхлу сбалансированни доакъар луш хилча. Йол, бьаца хьоар хила деза 25—30 процент, силос, сенаж — 30—35 процент, корнеплодаш — 8—10 процент. Х1аьта дика шура луш болча 1атта района денпей бусен 6—8 килограмм йол хилаиза ергьяц. Из тоъаш ца хилча шура к1езигьенна а ца 1еш, цун хьоанал а лохлу, хьайбашта тайп - тайпара лазараш хул. Хьайбай дег1анара веществаш хувцалара доккха зе ду т1ехъяккха дукха силос, сенаж, даьттан кислота доалла кхыдола доакъар дуадеш хилча а.

Иштта зене да вар тесса, доккхалуш латта доакъар хьайбашта дуадича. Цу тайпара доакъар дуадича бродильни процессаш талх, патологически хувцамаш хул. Лазараш ца хилийтара лоарх1ам болаш да хьайбаш шийхан-хаьнахьа чу-ара доахилга.

Иштта лоарх1ам болаш да хьайбаш леладечарна лертт1а къахьегама а быга а хьалаш в1ашт1ехьдоахилга. Боахама кулгалхой, специалисташ хадлаиза йоакхо еш хила беза цу деши. Моральни а материальни а стимулех бизза пайда а эцаш, х1ара ферме йола торонаш гучайоахаш, хьайбаш леладечар къахьегам в1ашт1ехьбаьккхача мара толаме кхоачашъюларгъяц 1982 шера хьайбай продукци яккхара план.

Д. МИРОНОВ,
халкъа т1аьхьожама Малгобенски городской комитета председатель.

А. ЦИЦКИЕВ,
Малгобенски района пачхьалкхен заготинспектор.

Къахьегамхой хьаштий йоакхо еф

Дукха ха я Ахьядова Галина Константиновна Нохч - Г1алг1ай жилищно - коммунальни боахама министерства «Ремстройтрестах» наькъаш лечен т1аьш техники управлене болх беш йола. Х1ана цу управлене кадрай отдела начальник йола ин шийи балха декхар тешаме кхоачашдеш хьайоаг1а. Цул соаг1а цун ц1и йоких коллектива эггара хьинар долча активистех цаь хилара тарра. Нораз1 шу да цо управлене халкъа т1аьхьожама группа къахьегамхой письмошкеи жалобашкеи хьежача сектора кулгалду.

— К1езига техкац оаха къахьегамхоша лоанита нахаре, балха т1а 1аткъаш долча тайп-тайпарча дешахь лаьца хьаухийта жалобаш,— йоах Галина Константиновнас. Аьхха укх т1еккъарча хана къестаьчарех цхьараш юцаргъя вай.

Шийна пенси хьахьожадиц, яхаш тайп-тайпарча инстанцешка дукха къахатиш хиийтар асфальт бекхача Аушев Хьусейна. Д1атехкача гучадаьлар шо т1аьццига балха этта шу ю харцахьа д1аядаь хилар.

Кассе расчет еш лоаг1а ахча дац, яхаш массехаьзза бухгалтере ва нийзав нов Архангельске. Эггара т1еххьа халкъа т1аьхьожама группе латкъа вера из. Уж тохабеча чул т1ехьаг1а ахча сиха кора дир.

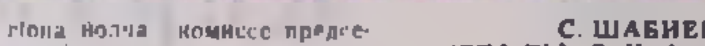
Каст - каста уд управлене хоамаш, жалобаш асфальт боаг1ача тайпари дика бехкаш, яхаш. Цу г1улакха жоп дала дезар бедонхама олацга хьадех халкъа т1аьхьожамхоша кулгалхошнара.

Х1аьта нийслу укх тайпара кхоачамбоацараш а. Г1ишлон участка бригадир Л. Убиев детск1ар 14 сагах латтача шоай коллектива болх материалаш ца хилар бахьан долаш дукхача хана хьабейиш йоацаш юкъаг1бисаб, аьнна. Цу г1улакха оарцаг1баьнна кирпичашта еча заводе бахар управлене партбюро секретарь А. А. Глушко, халкъа т1аьхьожама группа председатель П. Н. Сагун, Г. К. Ахьядови. Цул т1ехьаг1а г1шилошъеча, участка коллектив ший болх хийцца хьабе йиш йолаш хилар.

Эггара хьалха болх бе йоласиннай из комсомоле. Цу хана каст-каста цун материалаш араюлар газеташ т1а.

— Цу дерригне новкъостал ду сона, х1ана тхоай пенгалет арахеца, дезалаи школанеи г1она йолча комиссе председатель хила,— яхаш дуьц хьинар долча общественница.

С. ШАБИЕВ.

СУРТА Т1А: Г. К. Ахьядова.

Н. ПЛИЕВА сурт.

Доаг1ар ца деш хилча...

НОХЧ-Г1АЛГ1АЙ АССР ХАЛКЪА Т1АХЬОЖАМА КОМИТЕТО ТЕХКАД КЪУЛВАСЕДА-КАВКАЗСКИ МАШИННАЬКЪА ГРОЗНЕНСКИ ОТДЕЛЕНЕ ВАГОНЕХ МИШТА ПАЙДА ЭЦ.

Машиннаькъа вагонех пайда эцарах йола партей правительствай указанеш кхоачашьяра даькъе укхаза ц1енхаштта кхоачамбоацараш долга гучадьннад. Наькъа отделене станцешкара поездаш д1аахара график каст - каста телхаю. 1981 шера 10 бетта укхаза гоалый д1аухийтача поездех 45 процент ярaш. Иштта, перегонашка а боарам боацаш дукха лоаттаю уж. Цудухьа цар сахьата бу никъ 31,3 километр мара бац, планаг1а 31,7 километр хила безача.

Отделене вагонаш йохаеш моттигаш хиннай. Мехьдаьтта продукташ чуйотта еха цистернаш хьауиттальй. Эстакада д1ак1алъоттальчарех 3320 цистерна яьсса юхаара теттай. Еха цистернаш мехкдаьтта продукташ чуйотта хьаувттанра бехке я вагонни депо а станци Грозный а.

Вагонаш д1а-еа сихаг1а лелийтара де дезар дац отделене, т1айотташ - 1ойоассаеш уж геттара дукха лоаттаю. Масала, 1981 шера ноябрь бетта Грозненски даьтта доаккхача завода адресаг1а хьакхача генарех етта 13 вагон 1ойоассае хьаг1а ца лоаллаш 32 сахьати 22 минути лаьккхар Заградинов Катаямси яха станцеш хьакъоастаеча хана укхаза уйла яьиц маневрони балхаш дара. Из бахьан долаш дукха гоаю вагонаш 1о ца йоассаеш. Соакка Ханкала яхача станцера Грозный станце хьанийтача жаг1ах еттача 29 платформас наькъаг1а 800,3 сахьат даьккхар, царех 576 сахьат даьккхар Заградино яхача станце локомотивага хьежаш.

Маневрови локомотивай низ ца тоъаш а наькъаш мукъадоацаш а Алды, Грознефтяная яхача станцешка вагонаш в1ашаг1тохара а уж д1а-са йигара а кхоаза дукхаг1а ха йоаю оттальчул.

Поездаш в1ашаг1йохкара планио телхаеш а моттигаш я отделене станцешка. Масала, Гудермес станцера (нач. нов. Ковно) Грозней Алдын хьаухийта поездаш шин группа а еш в1ашаг1ъехкиц. Грозный станце йоаг1а вагонаш т1ехьара хьа ца йоахаш, Алды станце д1аухийт. Дукхьал 1981 шера ноябрь бетта планаг1а йоагг1ача бесса в1ашаг1 ца тохаш, Алды станце 138 участкови поезд д1аяхийтай, из бахьан долаш 2415 сахьат ха йоаньй.

Грозный станце а лертт1а в1ашаг1ъехкац поездаш (нач. нов. Мартагов). Беслан станце д1аухийта поездаш наькъаг1а т1ехьара вагонаш д1аяха езарга хьежжа в1ашаг1тохац. Масала, декабрь бетта шолаг1ча декаде Карабулак станце йитача 20 поездацара 196 вагон кхыча станцешка д1ахо яха езаш яр. Иштта поездаш «1онхувсар» бахьан долаш укх участке йолча 9 станцех бархlне нормал т1ех вагонаш лоаттаю.

Наькъа отделене предприятешка боарамал т1ех шоаш вагонаш лоаттаелга къайладахьа т1ерташ цхьабола кулгалхой харц лувлта гучадаьннад. Червленная - Узловая яхача станце (нач. нов. Ишков) учети отчетности кегаяь лелаю, вагонаш т1айоттарахи 1ойоассаярахи йола учет лелаеча книжка т1а къоаламца йовзув ду, шоашта дагадехача хана хьалха даьр д1а а даьккхе, кхыдар д1аяздув. Хьалха а ч1оаг1а бехн баьккхабар станце начальник вола Ишков, цхьабакъда, цох вывод а яь, вагонаш гоа ца яра даь х1ама дац укхаза.

Халкъа т1аьхьожама комитет хьежача гучадьннад укх станце технологически резерве латта езаш йола вагонаш а болх беш хиннилга. Царга болх а байташ, къайлаккхьад боарамал т1ех вагонаш сайца шоаш лоаттаелга. Масала, 1981 шера ноябрь бетта технологически резерве хила езаш яр 427 цистерна, х1аьта царех ца1 а станце яцар.

Цистернаш дукха гоаю уж юлача а царна сортировка еча а станцешка болх лертт1а в1ашт1ехь ца баккхар бахьан долаш. Промывочно-пропарочни станцера совхка 11 бетта обработка а ца еш, 3788 цистерна араялийтай.

Техническа эхача вагонашта учет а ца еш, царна ремонт яра оттаяь порядок телха а еш. Грозный станце вагонни депое (нач нов. Лисицын) искусственно лакхду шоай балха хьокхамаш. Ехача вагоний номерашка а хьожаш, техкача гучадьннад брак а яь 1оттаьча 118 вагонех йоаг1ача формах д1аяз а яь, ремонт е 61 мара д1ачу ца яхийталга, 57 вагона т1а трафареташ латтар уж еха я, аьнца, цхьабакъда, уж брак маца яьй ховш дац. Тоас еза вагонаш ремонт е д1ачу ца йохийташ, эзараш сахьаташ ха йоаю укхаза. Ца бь болх баьб, яхаш наридаш язъяьй. Масала, 1981 шера декабрь бетта ВУ 36 формах йолча уведомлене т1а яздаьд 23 декабре 18 сахьат даьлча укхаза ремонт а яь, 6 вагон араьннай, аьнна. Х1аьта тахкача гучадьлар уж вагонаш цу хана станце наькъашка т1олла болх беш лийннилга.

Къулбаседа - Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене кулгалхоша (ии. Нюхало, Марахтанов) де дезар даьдац шоашта чуйоаг1ача предприятешка вагонни паркаха пайда эцар тоадара, укхаза дола кхоачамбоацараш д1адоахилга ц1енхаштта хьадийхадац, харц лувцарна бе боаг1а бехк баьбац.

Уж кхоачамбоацараш хилийтар бахьан долаш, учети отчети лелалра хила беза т1аьхьожам ца лоаттабарах наькъа Грозненски отделене начальника нов. Л. Н. Нюхалона выговор яьй комитето.

Вагонех бизза пайда эцилга в1ашт1ехь ца даькхача, технологически резерве вагонаш д1аухттаяра йола отчетность харцахьа телилга ца дийхкача наькъа отделене начальника заместителa нов. Н. М. Марахтановна строги выговор яьй.

Еха вагонаш гоаю, яхаш харц а луш, пачхьалкхен дисциплина телхаярах Грозный станце вагонни депо начальника заместитель нов. Г. Н. Гончаров балхара мукъавалийтав.

Шоаш гоаеш йола вагонаш технологически резерве латт, яхаш фиктивни отчеташ гайтача Червленная - Узловая яхача станце начальника заместителa нов. В. Ф. Трудникова строги выговор яьй.

Грозный, Гудермес, Червленная - Узловая яхача станцей начальникий ии. А. Х. Мартагова, П. Т. Ковно, О. Н. Ишкова бехх уж отпускера юхабаьхкача къоастабергба.

Комитето гучадаьха кхоачамбоацараш д1адахара Къулбаседа - Кавказски машиннаькъай Грозненски отделене кулгалхоша мероприятеш оттаяьй аьнна баь хоам теркаме ийцаб. Уж д1адахарах бола хоам бе беза НГ1АССР халкъа т1аьхьожама комитетага 1982 шера август бетта.

ШОАШКАРА ДИЗЗА ДАКЪА ЮКЪЕХЬОШ

Чаккхдаьннача шера халкъа т1аьхьожама комитето 10 сов т1а хьажараш дир. Укхаза тохкаш хиннa дешаш дар пачхьалкхен планаш задани кхоачашъелга, социалистически доалахье лораелга, арахецача продукце дикаг1а лаккхелга, материальни, къахьегама ресурсех дахаш средствех пайда эцилга, къахьегама а производственни а дисциплина лораелга предприятешка, учреждени, боахамашка мишта я.

Иштта, планаг1а а пайха ... [illegible]

... кхоачашъю. Из доцца тохкача яхкан бувзам йиниб районе финансови организаца. Даьча тохкамаша гучадаьккхад ... ц1ех ца воаг1аш 11 саг балха т1а воаца. Уж балхара мукъабалийтарах доа ца деш дисад пачхьалкхен 11880 сом.

Дукха болх бу халкъа т1аьхьожама районни комитето, цун штата йоаццача отделаша, группаша, посташа. Доаггара энергетически ресурсай кхоамбара г1улакх мишта д ... [illegible]

... дерригача советски халкъа ... рулкъа да, аьнна белгалдаьккхад СССР Конституце т1а. Цхьане ... [illegible]

... [illegible]

Б. ЧАКИЕВ.
халкъа т1аьхьожама Назрановски районни комитета председатель.

КОНКУРСА

ХАЛО ЦА ӀАЙШАЧА, АТТО ХИЛАЦ

ОЧЕРК

Тхо наькъаш дечеи тІаьш тІехкачеи управлене асфальто-бетонни заводе кхаьчача ара дикка лоа а уллаш шияла ха яр. ХІаьта я, сомача гата барзкъаш тІа а дувхаш, асфальт кийчбеча шиі установкана гонахьа кхесташ вар оператор Дахкильгов Османа Бахьаудин. Цун яр йоацаш кхы а йиъ установка яр гаьна йоацаш бІаргагуш, бакъда, царна гонахьа-м бацар гуш нах. Цкъарчоа лораеш вац-хьогІ ер шиі установка аьнна хеталалар. хІана аьлча атта болх хьабайтаргболаш бацар хиоттам. ХІаьта цхьацца къамаьлаш деш кхыбола операторащ хІана уж тоне эза тӀа хьатІаоттарца шоай установкашта эша цхьацца-йола оатхалаш вІаштІехьйоахаш болга хайра, цудухьа йІайха йолчахьа дІахьулла-беннабар уж.

Бахьаудина установки тІахьежача цІенагІа а тІера басар Іодалаиза а хиларца кхы чарна юкъе белггала яр. Цо доккхал деш волчоа тара вар цун «да».

— Укх тайпара установка яй республике цаІ мара яц, Болгаре Халкъа Республике-ра ийтай из, яхаш дувц цо.

Тишъялерах къаьна яр юна ларлаца цхьана дІа а яьккха йиллача ханал ши бутта итт дий хьалха е, яешта аьлча, кхаь бетта из болх бе йолаллийта карагІдаьннад цунна. Цох доккха хІама лархІа доагІа, масала, цхьайола установкаш дІайолаялийта ца могаш хьалха уккхаза массехк шу доадеш моттигаш хиннилга белгалдаьккхача. БархІ сахьата 200 тони асфальт кийчбалла низ ба цун, хІаьта Бахьаудина атта ди дІадахийтац 250 — 280 тонн дІа ца хецаш.

Заводе кок машинашца асфальт бахьа хьауха водителаш даим Бахьаудина установкас кийчбер тІаботта лоаш хул. хІана аьлча из дикагІа хиларал совгІа цунга хьежаш латташ ха йоае сэаш а хилац цар, яхаш дувц кулгалхоша.

Установкага ритмично, тайжна болх байта цун вІаштІехьдалар дувза йиш яц из херда хиларца. ХІаьта из ала а йиш мичай цох хІаъэ, хІана аьлча ши шу даьннад цо болх бу. Бакъда, цу юкъа цкъаь цкъа еха лаьттаац из. Керттердар фуд аьлча, из да цо хан-ханнахьа машина кулг тохаш профилактически ремонт еш хилар.

Из даьрах а кхоачамбаь Іац из. ЦІавахалехьа кхоана Іурре а хьаухаргйола машинаш йоттара мел эша Іалашо ю. Установка чуйоаесае эша битум, гІум, кхыйола материал кийчъю. ТІаккха вархІ даьлча ше балха хьавоагІаш а уж дІачу а йоассаий установка болх бе йолайолийт. ХІаьта бархІ даьлча асфальт дІабахьа хьатІаяхна йиш йолаш хул машинаш.

Дукха моттигаш хул ахкан заманахьа гІишлош хьалъелга, наькъаш деккилга геттара шерра дараш сихлуши долча хана балха ха чакхъаьлча а юхевиса везаш. Цу тайпара хьал аттача цІаккха а «аь» аьнначарех вац Бахьаудин. Шоаттa а цІирачди а на къовсаш болх бе биилар цун Красни фронтовикий, Гудермесски яьча улицашка асфальт буллача хана.

Соахка февраль бетта парте XXVI съезд хилалехьа никкхо ди хьалха дар из. Лоацача юкъа города центре, Орджоникидзе проспекта хьалхашка гІолла хьалйодаш хиина бульвараш дІа а бовхаш, улицай шоррал асфальт буллаш никъ тоабелга — цу тайпара деккар дар хьалхашка оттадаьр.

Горисполкома председатель Шамардин Владислав Михайлович ше вера заводе из деккар кхоачашдара массанахьара оапцагІьяькхача техника ниъ дІа ма кховчча асфальт лоаттабе цар коллективана могаргІа е дац боккъонца ха. Хьайнйца цифраш кулгалхой норзагІбоалаш яр. хІаьта бийсана сердал йоацаш болх бе ккерамс а я. лааш ловрхІабацар уж цунна жоп дала. ТІаккха председатела Бахьаудинага хаьттар: «Иштта бехктоккхаме деккар кхоачашдара болх булургбий шуга аьнна «Булургба даьра эше са хилалца а», — жоп делар оператора, тІаккха из хьаллаьцар кхычар.

Цхьан кІира сапаргІата даьча санна шеръеина, йоазаргйоацаш дувцаенна дІаэттар городера из моттиг. Цига гІолла хІанэ ше тІехьавоалаш киисвелча из моттиг тоаьлча юкъа гІишлошъерашца цхьана ше дикка кало лайна яле а доккхал ду цо.

Ялхайтта шу даланза хиннав Бахьаудин 1945 шера город Караганде ФЗО деша вахийтача хана. Шиі кийсархошта юкъе белггала вар из тІадилла моллагІа гІулакх тІах аьнна кхоачашдеш хиларна. Кулгалхоша из дувш дивнзар из. ТІаккха цох ву шоай группа староста. Кхо бутт ха сиха дІаяхар. Цу юкъа цхьадолча даькъе балха говзал карааерзайир къонахчар. Цигара дийша бовллаше а. Бахьаудинах бригадир а веш. 32 сагах латта цар группа. экскаватор а екна, шахте кІор боамкхачарна ниъ бехка дІахьожайир. Укказа пхе шера болх бир цо

ТІаккха Иркутски областе слюда доакккача шахте нах ца тоъаш хиларца бахийтача белхлошта юкъе вар из Юххьанца отнатчик волаш, тІаккха дегІа дикка низ чубеннача тІехьагІа забойщик хилар. 1956 шера цигара дІавоагІаш цун пхьарсаш доалла дошуш даьккха сахьат, хилар. 1956 шера цигара цІа дика отред. Уж шаккхе а хІама чІоагІа ела яр дІамигача сага дика болх барах сопгІата енна хиларца.

Кийназе цІавенача тІехьагІа ше ваьча Долакха-Юрта вахаш кІезиг дукха ха яьккха цаьлча бера хана дена болхлой классаца шин вахар дийза вола из индустриальни Грозне на веча Іеваланаар. Укказа цо болх бьраш сенна йола шахташ еце а ше хьалха балха тІа Іомадаьчун гара доля гІулакх коридир цунна. Аргунски карьере жагІа Іохьила установка тІа болх бе хьожаву из. Из дар 1960 шера.

Цига гучалаьлар ше карадаьцача моллагІча гІулакхи къаьклсначита лоацчача хана духтІавала могаргдола саг из хилар. Каст-каста кулгалхоша совещанешка, собранешка кхыгарна масала уттавора, совгІаташ тІелаш белгалвоахар. Цу шерашка шийна сийна «Коммунистически къахьегама ударник» яха цІи хІанэ а тІехьа тешаме лелаеш хьавоагІа Османа Бахьаудин. Хьавена дукха ха ялалехьа установка бригадиралла хьожаваь вола из технкана дика доал деш, шиі балха деккар тІехника кхоачашдеш санна общественни вахарца дувлаленнача гІулакхашта а юстара гІерташ воацилга тергалдаьча нояъкъосташа парте членалла дІаэца могавир. ХІанэ барайталагІа шу да коммуниста лакха цІи делаю. Бахьаудина 1967 шера дена беш бола хІанзара болх аттачарех беце а партийни поручениеш кхоачашъеча шийгара мелал, ледарло гойташ вац из. ХІанзалца хьа дружинникай отделене командира деккараш тешаме кхоачашдеш хьавенав. ХІаьта цул совгІа Нохч-ГІалгІай жилищно-коммунальни боахама министерства «Ремстройтреста» профсоюза вІашагІтехача постройкома тІехьара отчетно-хоржамий конференци йолаш цун ревизионни комиссе председатела а хержар из.

— Атта коммунистий собрани чакхъялац УДМС-е Бахьаудина къамаьл ца деш, — яхаш дувц партбюро секретара заместитель Саидов Іарбе. — ХІаьта из ше деча хана даим яхар санна болх тоабара йолча торонех дикагІа пайда эцара маьхера предложенеш луш, дикагІола наьнъаш хьихьохаш хул из.

...Тхо дагІа Бахьаудина цІагІа. Дукха ха я цо из волчи ца хула. ХІаьта доннхагІа доля берарІ цу юкъа кхийнад. Цар чІоагІа безаме хеташи лерг диллан ладувгІ дас шиі вахарах лаьца дувцачунга.

— Папа, хьайна тийнна совгІаташ дІагойтал вотега, — аьле тха къамаьла юкъезика дІамагІйола йиІиг. Цун доаташ долча бІаргаша хьажонх царга цІаьнха а хьажара чІоагІа сатесса из йолга. ХІаьта со а раьза хул цо аьннача. БІарахьажарах кхоачамбаь ца Іеш хІаравар кулг ца техача а Іелац В. И. Ленин ваь бІаь шу дулаш синача юбилейни медалах, «Знак Почета» орденах, нийслагІча а итлагІча а пятилетний ударника знакех, республике эггара хьалхарча цун на «Нохч-ГІалгІай АССР жилищно-коммунальни боахама заслуженни болхло» яха цІи йларах долча тешалах.

Кхувш воагІача хана дена маьхка чам байзаб Бахьаудина. ТІом чакх а баьнна, халкъа боахам юхаметтаоттабе советски нах эттача шера къахьега волавеннача цо боккъонца Іайшай низтиъали халонаш, цунца дувзадеина делале ца тоъаш хилнар. Халама аьттув болаш хинцалаге кхыбараша санна дІахо дийша а хургдар ал, яхаш доккха са доаккх цо. Цудухьа чІоагІа хам бу цо а цун сесага Іасолта Мотяс а шоай дезалга тахан йолча торон. ДІа-юха хьежача цар цІагІа бІаргайовлар сона чуухараш цецбахара ниъ мебель, кІувсаш, хрусталь, кхыйола тІехбоккха мах тийнна хІамаш. ХІаьта ховш ма дий царна тІаккхуаш бараш даим сахьувзаш. бакъ а харц а наькъаца хІама яккха гІерташ хиларца хьаьнална празах ца кхетиш бусалга.

Бакъда, царел дезагІа хийтар сона цар дезала юкъера безам. шоайла дог ховш, вІашн тІера болаш уж бахаш хилар. ПоккхагІа йола ши йоІ юкъера школа чакх а яьккха хІанэ дІахо деша кийчлуш я. ХІанэ ГНИ подкурсашка деша ягІа Зилия математиках чІоагІа дика кхеташ я, яхаш доккхал ду Бахьаудина. Дега тоам хинна цІавера из цхьа бутт хьалха № 19 йолча юкъерча школе хиннача даьй-ноаной собранера. ЯлхлагІча классе вагІача Тимурей йиъллагІча классе вагІача Рашидей укх шера дикка дикагІа деш, яхаш хестабора уж хьехархоша. ХІаьта эггара зІамагІвола Аслан берий беша ух.

Берий нана Мотя шоашта уллурча Грозненски кога гІире беча фабрике къахьегаш я, хІаьта шоай пехе эггара толашагІболча болхлоех цаІ лоархІаш йола из а ц юкъара гІуланхаш кхоачашдара бІукъожабеш. Цеха профсоюзни комитета членалла хержай из.

ХІанэ ше из дуяцаш ела ца елча Іелац Мотя. Цо къайза ца кхуххьаш дувц юххьанца Бахьаудинаца вахар дІадоладеш шоай ца хиннача поарталах, хьаша веча цунна Іоотте ца тоъаш хиннача пхьегІех. ХІанэ а дагара далац сона. йоах цо, цу денношка кІезиг-дукха цІагІа эша пхьегІаш яхьаш гаргара саг ечи се мел гІадъяха хьайзар. Цар цІагІа паргІата бахара, хьаша чуэцара, берашка дешийтара хІанэ мел эшар долаш да, цудухьа хьаьнала къахьегаш даьхача цу деппигне боккха хам бу цар. ТІаккха цул мерзагІеи чамегІеи фу хургдо? Саго шиі хьацарца, шиі хьаьнъалца вахаре яьккха кхоатало, хьаь миьхаленаш даим хиннай цунна еза.

С. МАЯСИГОВ.
И. ПЛИЕВА сурт.

ВАВИЛОНА ЮХХЕ ХЬАЛЪЮ ГІИШЛО

ГІишлонхой массехк лелаш йола вагончик а латташ гаьна йоаццаш я автомастерской. МугІарагІа латт цхьа йола НрАзаш. Цхьаьннахьа бІаргкхийттача вайцига кІезига йоаца массанахьа нийслуш йола гІишло хьалъеш латта майда хоталургъяр цунах, нагахьа санна гуш финиковай пальмаши тІера ІотІахьежаш хьов кхехнабеш бІайха малхи бецаре..

Из я Ираке мехкдаьтта продукташта резервуараш хьалъеча болх беш болча советски специалистий центральни база. Кхо шу хьалха «Машиноэкспорт» яхача арахьарча торгови объединене контракт лий цу мехкаца духь-духьа емкосташ йола бІаь совгІа доагор чулоаттаде моттиг хьалъе а царна эша хІамаш яла а.

Цхьан вагончика чу я советски специалистий кулгалхочун И. К. Бородавко кабинет. Пенаш къайладаьха да хьалъухначна карташ, графикаш, схемаш.

— Ирак тайп-тайпара физико-географически хьалаш долаш мохк ба, — йоах цо. — Ер тха база йола Хинди шаьра чукхийтта моттиг я. КІезига къулбаседен оагІонгахьа вахача гупнаши башха лакха доаца доакъаши да, хІаьта дІахо Курдистана лоамаш да. ХІаьта вай гІишлонхой массанахьа а ба болх беш. Цар группаш йоакхий яц — веррига а 10—15 саг. Башха совгІа-эпашагІа хургйоацаш 600 километр я уккхазара эггара гаьнагІа йолча парте болх беча Касике.

Центральни базана цхьа бІаь метр мара гаьна яц маьлхо къега а ст урагІа яха латта мехкдаьтта лоаттадело моттига ІалІамате йоккха цилиндр. Из я вай специалисташа эггара хьалха хьалъяьча резервуарех цаІ.

Хьоарчадаьча болота рулона хьисапе хьаьхоачалаьй из уккхаза Запорожьера. Из вІашагІйоллартйолча моттиге крана гІоьца ларда тІа нийсса ураоттальй из массехк итташ тоннаш доза долла рулон. ТІаккха оаннашта сварка яьй.

— Цу тайпара способ, — йоах И. К. Бородавкос, — тохнамах чакхъяьлар дикка ирача конкуренце хьалашка. ГІулакх миштa нийсденнадар аьлча, мехкдаьтта лоаттадеча моттигий шерра сеть хьаьра юкъеэзай Ираке дуьх-духьа кхыча мехкий фермаш, масала. Японерен Италерен. Иракски оагІув дІахо а вайца гІулакх леладе безам болаш хиларо тешал ду уккхаза вай технологена раьза болаш а монтажникаш, сварщикаш, машинаш леххараш санна болча специалистий квалификаци лакха лоархІаш а хилара.

«Узбекстальконструкция» яхача тресте болх беш хиннав воккхагІа вола бригадир Патаев Иван Ираке командировке валехьа. Опыт йолаш специалист ва из, даимехка дуккха мехкдаьтта лоаттаду моттигаш хьалъеча болх баьб цо.

«Бакъдар арга ал, юххьанцарча хана атта дацар кердача хьалашка, — йоах цо. — ГІи хьона, нигахьа санна аьхкий температура дилла я Іийне 45—50 градус хилча, мишта хурга маьлхо цІийаьча болота цилиндра чу воаллача сварщикагара хьал. Оаха отталий балха оптимальни режимаш. Ахкан беттаньа Іуйрина 5 сахьат даьлча дІаболабу оаха болх. Шетебоалл делкъайга»

Уккхаза къахьегаш ба Захаров Вячеслав, Ледовский Евгений, Анкубанов Ахмед, Садовский Юрий, кхыбараш санна бола квалифицированни специалисташ. Дуккхьал тІехдика хул вакаличниша дІахоача цар баь бола...

Тха гІишлонхой еррига Ираке гІолла дІабийхьа хиларо дІадех еррига служебаш ... цхьана гІуланхаш леладеш а вІашн бувзам болаш а хиларн бытовой гІулакхаш дика вІаштІехьдахарн. Централни базе я хала кийчъяь столови, чам болаш дар цига сона дуъаь обед. ... Автомобилий рефрижераторо дІахьухьа продукташ ... советски фильмаш ...

Централни базана цхьаьна километр мара гаьна яц ... [illegible]

Юрий ЛИНИН
АПН-н корр.

Доьззоп дехьара

Дукха эзараш нах юкъе болаш марш я еш дездаьд американски общественносто цІи хеза йола негритянски наьха граждански бокъонаш бахьан долаш къовсам лоаттабаь Мартин Кинг ваьча дийнахьа дена 53 шу дизара. «Неграшта кхыча нах санна бокъонаш ле!», «Тхона машар беза!», «Даим яхаргйолаш чІоагІье Кинга цІи!» — цу тайпара лозунгаш бе а лоахкаш Вашингтона улицашка гІолла чакхбаьнна марш юкъе лакъа лоацаш хиннарш. Из чакхъяьннай американски конгресса аллапена юххе митинг а еш. Митинге къамаьлаш даьча ораторашна белгалдаьхад США неграшта хІара дена гІожагІча тайпара расизм духьала йоахаш, хьабе болх боацаш, лартІа чуІе моттиг йоацаш, шоай берашка дешийта йиш йоацаш гІулакх леладеш хилар. Из шийта дале а хІанзарча администраце вІалла тергал дац чуІе цІа доацаш, хьалдаа хІама доацаш бараша законагІа дІадехараш, цхьанненн тІехьа шоллагІъяр йоаньхаш тІехьашка йоах цар хала вахар тоадера тІаерзае еза законопроекташ.

СУРТА ТІА: марше лакъа лоацараш Вашингтона улицашка.

Л. ПАХОМОВАЯ сурт.
ТАСС фотохроника

Секешфехерварера лаьтта гІолла лела лайнераш

Шерача балатонски тІо новкъа сахьата гаргга ваха веза Будапештера Секешфехерваре водаш хилча. ХІай город — къаьнара Венгре столица фаьлгаца юццача бІалгІа хьисапе гучаэкха. Гаьннара гуш я кердача нах бахача моттига лоа санна кІай корпусаш.

Оаха хьош хинна никъ бар дукха шераш хьалха дена шиі продукци Советски Союза лоаттадеш йола «Икарус» яхача Секешфехерварски автомобильни заводе кхачча лаьрхІа беш. ХІанэ вай мехка наькъашка лелаш я 70 эзар совгІа цу предприятиецахашка хьаь комфортабельни лаьтта гІолла лела лайнераш.

СЭВ гома чу дуккхача советски предприятешца айхха производственни бувзамаш тоаеаденна я из завод. Кооперацена тІагІолла СССР-ра ух цунна хьалхашкара монтаж, передачан коробкаш, телескопически амортизатораш, кола гидроусилителаш, топливни насосаш.

Советски специалисташца доттагІол а лeладеш уккхаз разработка еш латт автобусий унифицированни деталаш. Тохкамаш де доладаьд города хьалашка эксплуатаци е лаьрхІача кердача тайпарча машинашта. Шоай аргІагІа венгерски специалисташа даьха лоацаргда кхы а сихагІча кооперацен кІиклен тІа машинаш цхьана арахецилга вІаштІехьдакхаа лаьрхІача Ликински автобусни завода реконструкци еча.

Заводе дІачуэоалача цІаІар тІа тхога хьежаш вар цхьан отдела хьалхе лелаю инженер Йожеф Вокор. Цхьана долх тхо завода территоре тІа гІолла. Йожефа лаьрхІа дувц табна пред приятe исторех. Эггара къахагІа ярех цаІ лоархІаш я завод городе. Хьалъяьй из ях бІаьшере чакхйоалаш. Производство йоккха яцар цун цу хана. цо йора машинаш кузоваши лапасной оагІалаши. Халкъа Іаьдала шорашка йолийр цунна вайнтара реконструкци. Хьаьттар керда производственни корпусаш, цехашка оттайир хІаннарча хаиара лакха оборудовани.

1961 шера тІаийцача автобусаш хьаелла дечІадоаладара лаьхкара правительственни программе я хьежжа хиндир керда производственни... Цар бІаь хилийтар социалистически мехкаш дІа тайпара автобусашца тоишаме Іаланде.

— Цхьа ха яр оаха дийнахьа цхьа автобус мара ара ца хоцаш, — йоах Йожефа. — ... [illegible]

хана хІара минут кхоьяра. Планал совгІа продукци арахецара лерхача яхьа юкъе дакъа лоацаш я уккхаза 233 социалистически къахьегама бригада, царна чувоагІа 2200 производственник.

Сборщикашта юкъе хьалха латт Карой Харвата кулгалду бригада. 27 саг ва цу коллективаца, дуккхагІа бараш кагирхой ба уж — кагирхой Коммунистически союза членаш. Къона ва бригадир ше а, дукха ха йоацаш болх бешше а техникум яьккхай цо. Кхо шу совгІа ха я бригада смени задане хаддаиза тІехкхоачашъю. Цунна новкъостал ду коллективе къахьегам дика вІаштІехьбаккхаро, бригада членаша даим вІашн гІо даро. Карой а цун бригаде болх беш бола новкъостий а шерраза профила сборщикаш ба. Царех дуккхагІбараш шишша — кхоинха специальность я из баьнн долаш цхьачне бе бІаьн бола болх йоаьнха а долаш бу царех ... из дезаш моттиг нийсъелча. Дахача шера социалистически яхьа итогегІа Венгре кагирхой Коммунистически союза Централни Комитета диплом делар бригадина.

Конвейерни линена улув гІолла долхаш, оаха тергал нийр новккхий сердалон таблош. Цар тІа дІатІахьожжаше а боккъонца гуш да автобус вІашагІйолларга дІакха ха меллай, смено масса минут хоьлай. ТІаккха участкашна балха ритм лакхъара тІадер дадаь гІулакхаш чакхдоах.

Завода кол вІаштІехьтІехьа лаьтташ я дукха басараша эпирдаьха кийча автобусаш. ДІачудоал тхо царех цхьанне дуккхача советски пассажирашта йоалаш йолча салона чу: хоза хет цхьа креслаш. шортта сердал, хоза отделка бІаргайча. Приборий улга тІара табличкаш арахІ меттала яьча я. Лаьтта гІолла лелача лайнераш аргІахара парти кийча я Советски Союзе дІаехь.

«Икарус 200» яхача тайпара автобусаш арахецаш ха итт шу совгІа ха я. Уж хьалха санна хеташ я дуней рынке. Дукха ... [illegible]

Юрий ХАРАНОВ
АПН-н корр.

МИНИСТРИ НАРКОТИКАШИ

Дание юстице министра Оле Еспересена датски правосудие исторе чухь шиі тайпара соглашени яьй дукха ха йоацаш. Цун динал латт оошоай продукци дІайхийтара даькъера наркотикаш йохкарий бокъо къоабалъеш хиларах. Хаьдда аьлча, духцар да Копенгагерча «Христиания» оалачо хьалха тІема казармаш чухьмача эзашка сагага хаьтта хІама а доацаш Іохайшача колонерча бахархошца Еспересева баьча бартах. Министра декарагІа «христианиташа» деккар тІайийцаа гашиш йохийта «шоай территоре тІа ноккъахургбоацача боараме мара ца йохка».

Белгалдаьккхача бакъахьа да, из шиі тайпара кхетаде йиш йолаш дола гашиша ушка доазув оттадеш дола гІулакх а «Христианера» хьаухача доьхаж доаллача хІамаша сагогдаьта Скандинаве кхыча мехкий оагІерахьара чІоагІа даллени хиэла мара дъь ца хилар. Иштта, Мальме яхача шведски города полице шефа дІадийхадар шиі городе кховчача гашишах 80 процент лоаттаеш йола колони дІакъоалар. Иштта чІоагІа тІагІертар Норвеген Финлянден правосуде органий викалаш а.

Цхьаоакъда, датски пачхьалкхе даьрхІар «Іаьдал дуьхьала ца даккха». Цул совгІа, юстице министра мета да пресс-конференце гашиш «йохкара новкъа хургйоаца боарам» яхача деша чІаьан фуд аьнна шийга хаьттача цига хиннарашта из дІадоавийта, цудухьа наркотик кхузыньга юхаоаргда шоаш аьннад «христианиташа» деннача дешах тешаш ва ше алар мара хІама хьаькхалацар цо. Ала дезаш да наркотикий кхыча тайпай даькъе барт бе Еспересена вІалла а вІаштІехьлаьцна ца хилар. Хетаргахьа, хила тарлуш хІама да, ... кІомал боккарах тІаба безаш хиннача пайдана тІераданна лакъе героин, ЛСД, марихуан кхыйола ухха ю препараташ йохкаро духьа пайдаца меттаоттадургйолар. ДагадоккхарагІа аьлча, ... лоарайІаш яц марихуана. Тешаш я из гучаяьа йоккхийта бокъо кхарах йола предложенеш а, хІана аьлча, йоах цар, цо гІо дергда наркоманагара, эггара хьалха кагирхошка героинах, кхыйолча чІоагІа ІаткъаIш йолча наркотиках пайда ца ийце ГІулакх цу тайпара лелаладагІа хьалкхар гуш да ... Копенгагена а мехка кхыйолча городий а улицаш тІа сараьха дІакъа дуккхагІа гуш а ... [illegible]

«Къаьсттa къерра ...» [illegible]

А. ПОЛЯКОВ
АПН-н корр.

ДУХЬ-ДУХЬАЧА МЕХКИЙ ІИЛМАХОЙ НИЗЕХ—БОККХА ХЬУВКЪАМ

Эзар совгІа керда даьккха хьувкъам бола кзэтий баьцдаарий сомий, кхыча культурий сорташ хьаддад Ленинградерча Н. И. Вавилов ва цІерагІча баьцовгІаш лелаяра Ерригсоюзни института (лоаца — ВИР) балхошца. ІалІамате боккха болх бу уккхаза дунен тІарча баь ... ресурсаш селекцена пайда эца гулбирин йоалара ВИР я культурий баьцовгІай царна гашарча три ... 270 эзар образца ... 1000 тайпаи 417 родах ... цу тайпа пайда ... дунен тІарча Іилмахой.

— Тахан, — дувц профессора Зинаи Татьянан Мешкова, — ВИРа ... [illegible]

пачкхьи мара ца нийслуча тайпара, африкански алнатски континенташ тІара баьцовгІаш вІашагІъянначa гІалгІен тІа. ДеІнаухача мехкаш ... экспедицеш ... — Мешкова — Цига дукхаьннаь хІанэ а долаш да вІашагІъяннна моттигаш ... духь-духьа тайпаш ... Уж ... хІана аьлча, уж дукхагІча даькъе, хьувкъамаш дІаеча кердача сорташ ... а кІаьта тІаьта ДуненагІа тІа ... [illegible]

Дуней да вІашагІъяннна массала ... [illegible]

ЧССР а Индера а моццагІа дІадаьнна доацаш долча къаьмнагІа кІи сорташ. Дагадоахарагі аьлча, Инди а Алена эггара йоккхагІа а стабильнагІа а йола партнер. ТІехьарча шии шера лаьрхІа йолча соглашенега хьежжа хІанэлехьа Инде дІадахийтад ... образецаш дола ю.

Тоамие деІауха советски ... 70 гІа шераш ... цар дир дикхана духьала ... [illegible]

къаьмна юкъерча симпозиумашка дакъа лоацаш бола нах. 1981 шера институте баьха хилар, масала, ООН деІаухача мехкий специалисташа хьайийсача шиі кІирана йолча МАГАТЭ (атомни энергена йола Дунен хальбашта юкъера агентство) курсашка дакъа лоацаш хиннарш Афганистана, Гана, Ирана, Таиланди, Турце, Зимбабве Іилмахошта нийзар селекци яра мутантех пайда эцара даьнъера ленинградски поллегий опыт.

ВИР-а опыт дика а лаьрхІа ООН Продовольственни ... боахамен организаце (ФАО) предложени яьй моллагІа дунен цалъашта юкъерча ботанически ... центрашта ... [illegible]

— ХІаьта ер да укх ... — Мешкова ... [illegible]

Сергей ИГНАШКИН,
АПН корреспондент.
Ленинград

СИЙЛАХЬЧА ЮБИЛЕЙШТА НАКЪАДОЛХАШ

ГОВЗАЛ КХЫ А ЛАКХЪЕ ЕЗА

ДегIаенача социализма хьалашка тIехь-тIехьа лакхлу общества вахара гIулакхашка лоархIамегIарча сфераех цхьаниe — культура лоархIам. Исторически процесса сакхетаме довкъашхо а хиле дIаотт саг, тIаккха хийцце вахара юкъейоагIа социалистически культура, общества кхы а толашагIа йола структура — коммунизм — хьалрга бодача наькъа тIа на эргадакххара новкъостал а деш. Цу гIулакха боккхеи шийна ийсса кхы боацеи лоархIам болаш я культура учрежденеш, нагахьа санна царех кхетаме пайда ийцача цкъаза эггара цуина тоъаш доацар — эмоциональность, беаам совбаккхар, дега йIовхал — идеологически балха луш я из.

Мукъа ха — мах бань варгвоаца социалистически общества рузкъа, цудухьа еза я из хьинар долаш, гонахьа лелача керда мел долчоа, социализмо деннача массе тайпарчеи дизачеи культурия вахарца уж Iалашбеш долчоа тIаккувш болча наха. Бокъонца ираз долаш вац дизача вахарца, лакхача идеалашца, кIоаргача уйлашца вахаш вар мара. Цудухьа партийни органий теркама юкъмоттиге латт массаза а мукъа ха дикагIа дIаяхьара еш йола йоакхо. Даим дага лоаттадаиза даргдац, культура, адамаша цхьана хьакхелла рузкъа санна лаьрхIа ца Iеш, эггара хьалха из рузкъа карадерзадара а керда материальни духовни рузкъа хьакхолларан наха чакхдоаха дийна творчески гIулакхаш санна а лархIа доагIилга.

«Художествени творчества самодеятельность дIахо дегIайоалалра де дезарий хьакъехьа» 1978 шера 28 марта арабаьнача КПСС ЦК соцам тIа къаьстта белгалбоаккх партийни организацей идеологически гIулакхий чулоацамера тIа-тIа боккхагIа хулаш бола культурио-массови балха лоархIам.

Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац НГIАССР хьаяь 60 шуи Нохч - ГIалгIайче шийн лоIамагIа Россена юкъелха 200 шуи дизара даха ма доагIара накъадахар духьа отта а яь, республикански актива собрание 1981 шера 13 августа чIоагIьльча организационно-политически мероприятешта юкъе юбилейни деношта хетадаь къахьегамхой самодеятельни художественни творчества республикански хьажар чакхдоаккхилга оттадар.

ХIаьта кIеззига хьалхагIа КПСС обкома бюрос, НГIАССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо соцам тIайицар КПСС XXVI съездо дIадийхарашка хьежжа самодеятельни художественни творчество дегIайоалаяра, республикерча къахьегамхошта культурни гIулакхаш дикагIа дара бу болх дIахо тоабар духьа из хьажар чакхдаккхара хьакъехьа. Партийни, советски органий, профсоюзни организацей, культура министерства, творчески союзийи обществаши викалаш юкъе а болаш оргкомитет вIашагIъеллай, денхараш белгалдаьд, жюре состави хьажар чакхдаккхарах йола положени чIоагIъяй.

1981 шера апрель беттагара 1982 шера январь беттага кхаччалца хьалхара тур хилар цуи. Из кийтъеш Iалаьмате дукха организационни, методически, творчески болх бир районийи городской оргкомитеташа, культура учрежденеша, профсоюзни комсомольски организацеша а шеррача общественносто а.

Цlеча уголокаша, предприятешкен учрежденешкен, лакхерча а юкъерча а дешара заведенешка, профтехучилищашка, кхыча ведомствашкен организацешкен чакхйоаккхаш хиннача хьажара хьалхарча туре дакъа лаьцар 67 эзар совгIча самодеятельни искусства ерригача жанрай викалаша. Шерра хьаоттадаь дар хоровойи вокальни иллиалар, ашарийи халхарийи искусство, художественни дош, агитбригадаши вокально - инструментальни ансамблаши.

Дуккха а дукхагIа йолча коллективайн къаьст-къаьстача исполнителийи репертуара юкъе йийкар В. И. Ленинах, советски Даьхенах, Коммунистически партех, халкъий доттагIалах, машарах, къонахчалахи советски патриотизмахи йола произведенеш, лирически халкъийи ашараш.

ДикагIа вIаштIехьъльккха лакхача идейни боараме чакхъяьлар хьалхара тур Шелковской, Назрановски, Малгобекски, Гудермесски, Ножай - Юртовски районашка а г. Грозне а.

Хоровой коллективашта юкъе белгалъяханза яргьяц Сунженски района Нестеровски юрта культура Цlен, «Победа» яхача колхоза хораш (кулгалхой Н. Ф. Шолоумова, С. Борисов), Ножай-Юртовски района культура Цlен вIашагIтеха хор (кулгалхо А. Эльдерханов), Шелковской района Каргалински, Дубовской, Новощедрински, Червленски юртий культура Цlеной хоровой коллективаш.

Хоза а хеташ белгалдаккха дог доагIа, самодеятельни художественни творчестве шерра дIалйзачa вокальни ансамблаша хьажара хьалхара тур чакхйоаккхача хьинаре дакъа лаьца хилар. ЧIоагIа сакъердаме выступленеш яр Ножай-Юртовски, Надтеречня, Назрановски районни культура цIеной вокальни ансамблаша. Курчалоевски юрта культура Цlен, Веденский Староатагински районни культура цIеной кхалнаьха вокальни ансамблаша яьраш.

Хьажаре белггалара моттиг лаьцар халкъа инструментий оркестраша, эстрадний духовойи оркестраша, Шалински, Шелковской, Назрановски районий вокалисташа - инструменталисташа. Цар репертуара юкъе шерра хьахьокхаш я нохчийи гIалгIайи музыкальни фольклорни искусство.

Хьажара хьалхарча этапе дукхалга диллача дикка ондаьннай, шоай репертуар йIаьхи яьй республика хореографически коллективаша. Куц долаш, хоза сурт оттадеш дир халхараш Назрановски района коллективаша (кулгалхо А. Могушков). Халхара программаш тайп-тайпара яр Шалински (кулгалхо С. Инглас\ов), Урус - Мартановски (кулгалхо Д. Чехрадзе) районни культура цIеной. Шийн программа керда а яьиккхай, говзал лакхъенна хилар хьа а хьекхад Советски районерча «Башлам» яхача халхарий ансамбло (кулгалхо С. Бабулатов). Лакхе йийцача халхарий коллективай програмашка холуш да кердадар лаха. сакъердаме композиционни решенеш, хореографе средствашца интернациональни доттагIали Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхой балха толамаши хьахьокха ховш хилар.

Вокально - инструментальни ансамблай программашка дукхагIа ека яьинай советски композиторий произведенеш, нохчийи гIалгIайи ашараш.

Агитбригадаша а шоаш, самодеятельни творчества деналегIен тIахъльнагIен дола тайпа хиларах тарра, лоархIаме моттиг лаьцар хьажаре. Юртий районашкара яьхка 363 а г. Грознера 42 а яр уж. Царех дукхачар хьахьекхар къахьегама коллективашца шоай айхха бувзам хилар, царна карагIдийнараш дийцар, кхоачамбоацараш белгалдаьхар, ширача замангара хьадоагIа тIехьадисаи ауламеи гIулакхаш хьагучадоахаш а XI пятилетка планаш кхоачашъяра къахьегамхой оарцагIбоахаш а.

Эггара дикагIа яр Грозненски, Шелковской, Сунженски, Ножай-Юртовски, Шалински, Назрановски, Наурски, Малгобекски, Гудермесски районий агитбригадаш.

Хьажаро айдир кхыча жанраех йолча драматически кружокийи самодеятельни коллективайи балха хьинар а.

Хьажара хьалхара тур йолча- юкъагIа республике массови мероприятеш чакхъяьхар, царна юкъе: юртий самодеятельни коллективай творчески отчеташ, хоровой музыкаи фольклорни искусстваи концерташ, «Нохч-ГIалгIайче съездагара съездага» яхаш девиз а йолаш республикански фотовыставка, композиторий творчески отчеташ, Шелковскойи Грозненски районашка хьайийлла керда халкъа ши филармони и кх. дI.

Цунца цхьана белгал ца даьккхача даргдац хьажар вIаштIехьдоаккхачеи чакхдоаккхачеи хана тоъал доккхий кхоачамбоацараш гучадаьнна а пайда эцанза диса кхоачамаш корадаь а хилар.

Шоай е йиш йолчул эсалагIа нир выступленеш Советски, Урус-Мартановски, Ачхой-Мартановски, Надтеречни районий художественни самодеятельноста коллективаша.

Цига а кхыча а районашка чакхбоаккхача балха юкъе кIезига чуийзаб юртарча интеллигенце викалаш, промышленни предприятешкареи учрежденешкареи болхлойи гIулакхера нахи, берий музыкальни школашкара преподавателаш.

Дуккхача коллективай репертуар кердаьннац, цу тIа яц къаьгга белгалбаьнна атеистически лостам болаш йола произведенеш. ХьалхагIа а санна республика кIезига дегIаух самодеятельни творчества драматически формаш а (укхаза Iаткъашдар нохчийи гIалгIайи меттала яаьль пьесаш ца тоъар да), хIаьта иштта изобразительни, декоративно-прикладной, кино - фотоискусство а. Культура цIеношкеи клубашкеи лерттIа дегIайоагIаш яц хьашташка хьежжа йола дискотекаш, объединенеш, клубаш. Лохача боараме да дуккхача инструментальни ансамблай творчески гIулакхаш. Цхьайолча оргкомитеташа пайда ийцабац самодеятельни коллективаш костюмашца, музыкальни инструменташца, технически средствашца Iалашъяра йолча шоай бокъонехи торонехи.

Чакхйоалаш латт шоллагIа тур. ХIаьта III-ча туро белгалбергба низ болашагIа бараш. ХIаьта бIарчча хьайицача хьажаро чIоагIIа аьттув баккха беза республике беррига культурно-просветительни болх дIахо дегIабоалабара.

Э. РОМЕНЕЦ,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома культура отдела заведующе заместитель.

ШОЛЛАГIА ТЕЛЕВИЗИОННИ БОЛХ БЕШ Я

МОСКВА. ЛоархIамеча паччахьалкхен юкъарча событешта, Iилма-популярни кагирхойи программашта, спортивни яхьашта духхьал трансляци яр — иштта я укх шера дIайолальча Центральни телевидене союзни юкъарча шоллагIча программа передачай йиза йоаца перечень.

ШоллагIа программа лаца йиш я Малхбоален Сибарегlен районашка кхаччалца. Из дIахьокхаш хургья ха хувцаш: цкъа — Урала, Юкъерча Азе кхаччалца, шоллагIа — Малхбузени Малхбоалени СибарегIа кхаччалца.

Пятилетка чакхъллалехьа спутникий новкъосталца шоллагIа программа Гаьнарча Малхбоале дIакхоачае лерхI.

СУРТАШ ТIА: мехка эггара лакхагIа йола Останкински телецентра телебашни. Укхазара дIайолаю союзни юкъара шоллагIа программа.

Центральни телевидене программай Керттерча дирекце выпускающи Белоконь Людмила передача мишта хул хьожаш я.

В. СОЗИНОВА сурташ.

ТАСС фотохроника.

КУЛЬТУРЕИ ВАХАРИ

КЪАМАН ТЕАТРИЙ ПХЬОАЛЕ

Шовзткъеи итт шу хьалха, Ленинграде, театральни институте баьхкар пачхаьа Россе тIехьайиса йист хиннача Коми-Пермяцки къаман округера кагий нахи мехкарийи. Из искусства вуз яьккхачул тIехьагIа царех хилар эггара хьалха хьакхеллача Коми къаман театра лард.

ДIадахача шерашка 30 къаман студи кийчйир Ленинградски театраи, музыкаи, кинематографеи пачхаьалкхен институто.

— ХIанз а традици дIайодаш я — дувц института ректоро Волынский Николая. — Иштта, карарча дешара шера оаха Iомабу мордовски студе 23, черкесски студе 16 актер. Россе автономни республикай къаман кадраш Iомаяр — тха керттерча декхарех цаI да.

Студена керте латт института дикагIа бола педагогаш, ленинградски театрий хьалхелелаю режиссераш — царна юкъе Товстоногов Георгий, Владимиров Игорь, Агамирзян Рубен. Института преподователаш юрташка, городашка гIолла лел, самодеятельноста доакъашхошка хьеж, деша кандидаташ къестабу.

Институте хьех эрсий меттз. Цхьаболча къамий студешкарча дешархошта меттацара халонаш нийслуш йоландаь, царца воагIа цу къамий наьна мотт хьехаш вар а. Уж дешаш мел болча хана института штате дIаэц из, лекцешкен профессиональни говзала урокашкен переводчик хинна ца Iеш, къаман культура историех курс а еш цо. Дипломни спектаклаш студентий наьна метта уттаю.

Институт йисте а яьккха цIабахача, тха выпускникаша хьехархошцари сокурсникашцари творчески бувзам боабац. Педагогаш консультацешка бех, царгара консультацеш ийю. Иштта, тха хьехархой Iилма балхаш къаман театрий проблемашта хетадаь да.

Ленинграде лард еллай Россе дукхача къамий театрашта, — йоах Волынкин Николая. Ца ховш хинна хIама дацар Москве Ерригроссийски театральни общества XIV съезде сох дукха тхоай выпускникаш кхетар: буряташ, коми, карелаш, калмыкаш, хакасаш, нохчий, гIалгIай, адыгейцаш...

СССР хьахинна 60 шу дизара оаха кийчду выпускникий вIашагIкхетар. Цу ханаца нийслу тха учебни театра 20 шу дизар а. 15 къаман студешкара дийхад шоай балхаш а дахьаш дувла аьнна. Из хургья бокъонца интернациональни фестиваль.

БЕЛЯКОВА Алла,
АПН корреспондент.

Ленинград. Хоза торшераш, пенагIа а хьалйоадаю а истола тIа лоаттаю а лампаш, люстраш арахец «Луч» яхача производствени объединене. Фирма хIара йиъ лагIа йола издели пачхаьалкхеи дикала Знакаца белгалъяь я.

ХIанз объединене конструктораши художникаши керамика а фарфора а элементаш юкъеcухийташ светильникаш хьае проекташ кийчъеш ба.

СУРТА ТIА: инженер-конструктор Р. Н. Соболева кердача изделей образецаш хьахьокхаш я.

М. БЛОХИНА сурт.

ТАСС фотохроника.

ТОБОЛЬСК ШОЗЛАГIА ДИЙНЪЯЛАР

100 шу гаргга ха я доккхачу доалла хин Иртыша берда тIа къаьна Тобольск латта. Бакъда, тахтара дегIнера из вай деношка: мехка эггара йоккхагIа йола мехкдаьттахимически комбинат йилла лаьрхIар цига.

Из цига йилла лархIара бахьанаш дукха дар: укхаза ба машиний некъ, немаш лела Иртыш, города гаьна йоаццаш ехкай магистральни трубопроводаш, электропередача высоковольтни линеш.

Комбинат хьальар массехк этапах да. Попутни газ чакхйоаккхаш синтетически каучука бийдал еш йола установкаш хьалъергья хьалхагIа. Комплекса шоллагIча аргIа кIайле хургья этиленови установкаш. Цул тIехьагIа эксплуатаце дIалургья мехкдаьтта чакхдоаккха завод.

СибарегIа скважина чура доаккхача хIара тонн мехкдаьттаца юкъера лаьрхIача 60 кубометр попутни газ йоал. ХIанзалца из йоагIайора Тобольски комбинат бола бе йолаелча дIайоаргья Самотлора факелаш: попутни газа хIара кубометр гIулакха гIоргья. Мехка лургда синтетически каучук, этилен, пластмассаш, дизельни доагор.

КомбинатIца дегIайоагIаш латт город а. ЧIоагIъяй центр тоалра оттаяь план, цул доазон чуйоагIа къаьнара кремль а. Центра къулбаседе хургья нах баха кварталаш, общественни гIишлой ансамблаш тIайола майдаш.

КРЮКОВ Владимир. (АПН).

РЕДАКТОР Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

I ПРОГРАММА
19 ФЕВРАЛЬ

9.00 — «Ха».
9.45 — «Бераштa [illegible]». Ленинградера передача.
10.15 — «Кодовое название «южный гром» яха телевизионни художественни фильм. ШоллагIа сери.
11.35 — Московски Пачхаьалкхен культура института студентий концерт.
12.20 — «Кердадараш».
13.30 — «Кердадараш».
13.30 — «ДоттагIий экран». Социалистически мехкий телевидене документальни фильмай программа.
16.30 — «Шахмати школа».
17.00 — «Мича [illegible] шо, [illegible]!».
17.15 — Тюменски области художественни коллективий выступленеш.
18.15 — СССР-ни Лаосерча Вольтаиен юкъе дипломатически юкъметтиг оттара 15 шу дизара. Кинопрограмма.
18.35 — Массовиеча йола стадион.
19.05 — Миттовий ленински университет.
19.45 — «Тахан дунен тIа».
20.00 — «Паша [illegible]» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
20.50 — «Цхьан рейса йола шофер» яхача телевизионни художественни фильма премьера. Хьалхара сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Искусствай мастерий концерт.
23.35 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

9.00 — Iуйранара гимнастика.
9.20 — «Тха гIишло». Iилман-популярни фильм.

17.10 — «Белоруссен сурташ». Концерт.
17.40 — Лыжни спортах йола дунен чемпионат. [illegible]. Норвегера передача.
18.25 — СССР-ни Шри Ланка Республикаци юкъе дипломатически юкъметтиг оттара шерага. «Шри Ланка — хоза гIайре». Кинопрограмма.
18.50 — «[illegible]».
19.45 — «Тахан дунен юкъе».
20.00 — И. Брамс. Гайдна темех йола вариацеш. [illegible] радио оркестро.
20.20 — «[illegible]».
20.50 — «Цхьан рейса йола шофер». Телевизионни художественни фильма премьера. ШоллагIа сери.
22.00 — «Ха».
22.35 — Ленински комсомола премий лауреата Дин Рида [illegible] Останкино концертни студе [illegible].

II ПРОГРАММА

9.00 — Iуйранара гимнастика.
9.20 — «[illegible]». Iилман - популярни фильм.
9.35, 11.10 — Советски монументальни портретни скульптура.
10.05, 12.05 — Английски мотт.
10.35, 11.35 — Музыка. 5 класс.
11.05 — ПТУ дешархошта. Юкъара биологи.
12.40, 13.10 — В. П. Катаев. «Белеет парус одинокий». 5 класс.
14.10 — [illegible].
14.30 — «[illegible]». Л. Соболева произведений [illegible].
15.20 — [illegible]. 6 класс.
15.50 — Ботаника. 6 класс.
16.10 — Истори. 7 класс.
16.40 — «[illegible]». Iилман-популярни фильм.
16.50 — «Кердадараш».
17.05 — «[illegible] горизонташ».
17.35 — «[illegible]». Документальни фильм.
[illegible]

9.15 — Музыка (эрсий меттала).
9.45 — «[illegible]». Лаборатора (нохчий меттала).
17.00 — Передачай программа. [illegible] (эрсий меттала).
17.01 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» (гIалгIай меттала).
17.20 — «ДоттагIалли [illegible]» (эрсий меттала).
17.35 — «[illegible]». Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — Хоамаш.
19.00 — «Атеист» яха радиожурнал (нохчий меттала).

УКВ

19.00 — «[illegible] музыкальни театр» [illegible] передача.
19.40 — Лирически [illegible].
20.40 — «Сакъердамеча [illegible] тIа». Передача.
21.23 — «[illegible]». Концерт.

19 ФЕВРАЛЬ

6.30 — «Юртара Iуйранаш» (эрсий меттала).
6.50 — Передачай программа (нохчий меттала).
6.57 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — «Южный» совхоза бригадира Магомадов Хьамзата хетадаь музыкальни радиооткрытка (нохчий меттала).
9.15 — «Хальха тIахьожам боцаш беш [illegible]» (нохчий меттала).
9.35 — «ДоттагIий оазаш» (эрсий меттала).
[illegible]

РАДИО

19 ФЕВРАЛЬ
[illegible]

КЕРДА БЕРИЙ БЕШ ХЬАЙИЙЛЛАЙ

[illegible]

А. [illegible].

ДЕРРИГА А—БЕРАШТА

[illegible]

С. АРЧАКОВ.

[illegible]

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Маяковски ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; [illegible]
НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — [illegible]
Газет арахьаж шинарен... [illegible]
«Грозненский рабочий» издательство типографи. Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 727.